

Sprawozdanie z działalności Rady Nadzorczej Comarch S.A. w 2013 roku

W 2013 roku Rada Nadzorcza działała w następującym składzie:

- Elżbieta Filipiak - Przewodnicząca Rady
- Maciej Brzeziński - Wiceprzewodniczący Rady,
- Danuta Drobniak – Członek Rady,
- Wojciech Kucharzyk - Członek Rady,
- Anna Ławrynowicz - Członek Rady,
- Anna Pruska – Członek Rady od 26 czerwca 2013 roku,
- Tadeusz Syryjczyk - Członek Rady do 26 czerwca 2013 roku.

Zgodnie z pisemnymi oświadczeniami złożonymi przez członków Rady Nadzorczej Zarządowi Comarch S.A. 3 (trzech) spośród 6 (sześciu) członków Rady Nadzorczej spełnia kryteria niezależności od Spółki i podmiotów pozostających w istotnym powiązaniu ze Spółką.

Rada Nadzorcza odbyła w 2013 roku 6 posiedzeń (11 lutego, 11 marca, 27 maja, 26 sierpnia, 18 listopada oraz 23 grudnia) oraz podjęła w dniu 5 lipca 2013 roku uchwały w trybie korespondencyjnym. Ponadto w dniu 27 maja 2013 roku odbyło się posiedzenie Komitetu Audytu.

Głównymi tematami posiedzeń Rady Nadzorczej były:

- a) monitoring i analiza sytuacji finansowej i organizacyjnej Spółki i Grupy Comarch,
- b) ocena realizacji przez Zarząd strategii Spółki,
- c) analiza i ocena ryzyka związanego z działalnością Spółki,
- d) sprawy formalno-prawne,
- e) ustalenie listy Członków Zarządu uprawnionych do udziału w programie opcji menadżerskich w 2014 roku oraz przysługujących im współczynników Opcji indywidualnych.

Szczegółowy zakres czynności i uchwał podejmowanych przez Radę Nadzorczą w 2013 roku znajduje się w protokołach z posiedzeń Rady Nadzorczej, które znajdują się w siedzibie Spółki w Krakowie.

W związku z zasadą nr 3, pkt 1 Dobrych praktyk stosowanych przez członków rad nadzorczych (część III Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW) uchwałą nr 10/5/2013 z dnia 27 maja 2013 roku Rada Nadzorcza Comarch S.A. pozytywnie zaopiniowała projekty uchwał Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy Spółki, które odbyło się w dniu 26 czerwca 2013 roku.

Na stronie www.comarch.pl, zgodnie z podpunktem 6) punktu 1 Dobrych praktyk realizowanych przez zarządy spółek giełdowych (część II Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW) zostało opublikowane „Roczne sprawozdanie z działalności Rady Nadzorczej Comarch S.A. w 2012 roku” z uwzględnieniem pracy jej komitetów, wraz z przekazaną przez radę nadzorczą oceną systemu kontroli wewnętrznej i systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla Spółki.

W okresie objętym sprawozdaniem Rada Nadzorcza monitorowała aktualną sytuację Spółki a w ramach swoich obowiązków opiniowała bieżące oraz planowane działania Comarch S.A. W szczególności Rada Nadzorcza dokonała przeglądu kwartalnych, półrocznych oraz rocznych sprawozdań finansowych Comarch S.A. oraz Grupy Kapitałowej Comarch. Każdorazowo po publikacji raportów finansowych miały miejsce posiedzenia Rady Nadzorczej, na których Rada zapoznawała się z wynikami finansowymi oraz bieżącą działalnością Spółki i analizowała zakres, rzetelność, prawidłowość oraz przejrzystość danych (w tym finansowych) prezentowanych przez Spółkę. Rada Nadzorcza zapoznawała się szczegółowo z sytuacją finansową poszczególnych pionów biznesowych Spółki, ze szczególnym uwzględnieniem pionów Małych i Średnich Przedsiębiorstw oraz Medycyna. Zarząd Spółki i uprawnieni pracownicy zapewnili Radzie Nadzorczej w tym zakresie dostęp do źródeł informacji i dokumentów, a także przygotowali stosowne prezentacje oraz udzielili niezbędnych wyjaśnień na temat sytuacji finansowej Spółki a także przedsięwzięć realizowanych przez Spółkę oraz szczegółów współpracy z kontrahentami. Rada Nadzorcza odbyła również spotkanie z przedstawicielami podmiotu uprawnionego do badania i przeglądu sprawozdań finansowych Comarch S.A. oraz Grupy Kapitałowej Comarch. Rada Nadzorcza zapoznawała się także ze strukturą organizacyjną Spółki oraz wydawała rekomendacje w zakresie jej udoskonalenia. Rada Nadzorcza zapoznawała się również z inwestycjami prowadzonymi przez Spółkę oraz wydawała związane z nimi rekomendacje.

Zdaniem Rady Nadzorczej przyjęte przez Spółkę i Grupę Kapitałową metody rachunkowości zostały zastosowane zgodnie z obowiązującymi w tej mierze przepisami prawa. W opinii Rady Nadzorczej współpraca z Zarządem Comarch S.A. układała się bez zastrzeżeń a Zarząd przedstawiał wymagane informacje w sposób rzetelny, prawidłowy i jasny.

W opinii Rady Nadzorczej podmiot uprawniony do badania i przeglądu sprawozdań finansowych Comarch S.A. oraz Grupy Kapitałowej Comarch został wybrany zgodnie z przepisami prawa a biegli rewidenci, dokonujący tego badania i przeglądu, spełniali warunki do wydania bezstronnej i niezależnej opinii o badaniu, zgodnie z właściwymi przepisami prawa krajowego. Funkcję podmiotu uprawnionego do badania i przeglądu sprawozdań finansowych za 2013 rok w Spółce pełnił Deloitte Polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp. k. Uchwała w sprawie wyboru podmiotu świadczącego usługi w zakresie badania i przeglądu sprawozdań finansowych Comarch S.A. za rok 2013 i 2014 została podjęta przez Radę Nadzorczą 5 lipca 2013 roku.

W ramach Rady Nadzorczej działa Komitet Audytu, w skład którego wchodzi wszyscy członkowie Rady Nadzorczej. Zgodnie z informacjami posiadanymi przez Spółkę trzech członków Komitetu Audytu spełnia warunki niezależności, a przynajmniej jeden z nich posiada kwalifikacje w dziedzinie rachunkowości lub rewizji finansowej.

Komitet Audytu zajmował się w szczególności:

- 1) monitorowaniem procesu sprawozdawczości finansowej;
- 2) monitorowaniem skuteczności systemów kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem;
- 3) monitorowaniem wykonywania czynności rewizji finansowej;
- 4) monitorowaniem niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych;

5) Komitet Audytu rekomendował Radzie Nadzorczej lub innemu organowi nadzorującemu podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych do przeprowadzenia czynności rewizji finansowej jednostki.

W zakresie uprawnień Komitetu, Rada Nadzorcza zapraszała do udziału dodatkowe osoby w jej obradach, takich jak członkowie władz Spółki i eksperci.

**Załącznik nr 2 do uchwały nr 7/5/2014
Rady Nadzorczej Comarch S.A.**

**Ocena sytuacji Spółki
z uwzględnieniem oceny systemu kontroli wewnętrznej
i systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla Spółki**

Rada Nadzorcza pozytywnie ocenia wyniki finansowe osiągnięte przez Spółkę w 2013 roku, jak również jej obecną sytuację finansową. W minionym roku przychody ze sprzedaży spadły o 4,4% i osiągnęły wartość 637,7 mln zł. Spółka uzyskała bardzo dobre wyniki finansowe ze sprzedaży swoich produktów i usług, zysk operacyjny Spółki wyniósł w 2013 roku 51,3 mln zł, natomiast zysk netto 45,6 mln zł.

Rada Nadzorcza pozytywnie oceniła konsekwentnie realizowaną przez Spółkę w 2013 roku strategię wzrostu opartą na własnych produktach i rozwoju działalności zagranicznej. Pomimo że w 2013 roku przychody ze sprzedaży zagranicznej lekko spadły (o 2,7%) wciąż są jednym z głównych czynników wzrostu Comarch S.A. i ich udział utrzymał się na poziomie porównywalnym do ubiegłego roku (28,7% wobec 28,2%). Dzięki szerokiemu portfolio nowoczesnych produktów oraz wysokiej jakości usług marka Comarch jest dobrze rozpoznawana w kraju oraz na rynkach międzynarodowych. Zdaniem Rady Nadzorczej szczególnie istotny w 2013 roku był dynamiczny rozwój spółek zależnych Comarch S.A., zwłaszcza tych działających na terenie Europy Zachodniej oraz Ameryki Północnej. W związku z pozyskaniem nowych kontraktów na rynku Ameryki Południowej Comarch S.A. założyła nową spółkę zależną Comarch Chile SpA w Santiago w Chile. Rada Nadzorcza pozytywnie ocenia fakt rozwijania przez Spółkę działalności w sektorze publicznym w Polsce, po kilku latach zmniejszających się obrotów w tym segmencie.

Rada Nadzorcza uważa za korzystne zabezpieczenie Spółki przed wahaniami koniunktury w poszczególnych sektorach gospodarki i rejonach świata poprzez utrzymywanie sektorowej i geograficznej dywersyfikacji przychodów. W opinii Rady Nadzorczej dla dalszego umocnienia się pozycji rynkowej Comarch jako globalnego dostawcy produktów i usług IT w obliczu szybko zachodzących zmian w modelach sprzedaży informatyki (dynamiczny rozwój cloud computing) niezbędna jest kontynuacja inwestycji infrastrukturalnych oraz podejmowanie intensywnych działań marketingowych. Rada Nadzorcza zwraca uwagę na fakt, iż w celu utrzymania długoterminowej przewagi konkurencyjnej Comarch S.A. musi stale i intensywnie inwestować w kapitał ludzki, najnowsze technologie i w nowe innowacyjne produkty, jak również stale rozwijać zaplecze produkcyjne w Krakowie, w oddziałach krajowych oraz w zagranicznych centrach kompetencyjnych. W 2013 roku nakłady na prace badawcze przekroczyły 10% przychodów ze sprzedaży Spółki, Comarch S.A. przeznaczyła na nie zarówno środki własne, jak i aktywnie pozyskiwała fundusze europejskie. Kluczowym elementem dla realizacji zwiększonej ilości kontraktów i dla dalszego rozwoju firmy jest pozyskiwanie wysokiej jakości pracowników. W ocenie Rady Nadzorczej Spółka nie miała do tej pory dużych problemów z pozyskaniem odpowiedniej ilości pracowników (w ciągu 2013 roku Comarch S.A. zatrudniła ponad 386 nowych pracowników, głównie inżynierów informatyki), sytuacja na rynku pracy będzie jednak miała decydujące znaczenie dla sytuacji Spółki w kolejnych okresach.

Rada Nadzorcza pozytywnie opiniuje inwestycje infrastrukturalne prowadzone w 2013 roku przez Spółkę. Spółka po zawarciu w czwartym kwartale umowy z konsorcjum firm Łęgprzem sp. z o.o., ZSK sp. z o.o. oraz Graphbud sp. z o.o., rozpoczęła prace budowlane związane z realizacją V etapu inwestycji w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie polegającej na wybudowaniu budynku biurowo-usługowego i data center wraz z infrastrukturą drogową i techniczną. Planowany termin zakończenia inwestycji to drugi kwartał 2015 roku.

W 2013 roku Rada Nadzorcza dokonywała także stałej analizy obszarów ryzyka związanych z działalnością Spółki oraz analizy sposobu zarządzania tymi ryzykami przez Zarząd.

Jako najważniejsze ryzyka operacyjne w 2013 roku uznano:

- a) ryzyko związane z pracami R&D (wytwarzanie nowych własnych produktów softwarowych);
- b) ryzyka związane z niedotrzymaniem warunków umów i koniecznością płacenia kar umownych jak również ze skorzystaniem przez kontrahentów z udzielonych im gwarancji dobrego wykonania;
- c) ryzyko prawidłowego szacowania czasochłonności kontraktów długoterminowych;
- d) ryzyko zagranicznego otoczenia prawnego i politycznego związane z realizacją kontraktów eksportowych;
- e) ryzyko oceny standingu finansowego kontrahentów zagranicznych (ograniczenia w sprawdzaniu i monitorowaniu);
- f) ryzyko podatkowe związane z działalnością w Specjalnej Strefie Ekonomicznej i niestabilności otoczenia prawno-podatkowego w Polsce;
- g) ryzyko właściwego funkcjonowania kontroli wewnętrznej i procedur zarządzania w obliczu prowadzonej skali działalności;
- h) rosnąca konkurencja między firmami IT, wpływająca na zmniejszenie osiągniętych marż;
- i) silnie rosnąca presja na wzrost płac w sektorze IT oraz zwiększona konkurencja na rynku pracy;
- j) międzynarodowa sytuacja gospodarcza, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji na rynkach finansowych, mająca wpływ na wielkość popytu na produkty i usługi informatyczne;
- k) wysoki poziom wydatków inwestycyjnych związanych z rozbudową zaplecza produkcyjnego w Polsce (inwestycje rzeczowe) oraz z ekspansją na rynkach zagranicznych (inwestycje kapitałowe).

W zakresie ryzyka finansowego Rada Nadzorcza dostrzegła następujące zagrożenia:

- a) ryzyko kredytowe kontrahentów Comarch;
- b) ryzyko zmiany stóp procentowych, mających wpływ na koszty obsługi zaciągniętych kredytów bankowych;
- c) zmienność kursów walutowych, w szczególności EUR/PLN i USD/PLN, wpływającą na opłacalność sprzedaży zagranicznej;
- d) ryzyko płynności finansowej i zwiększone oczekiwania klientów w zakresie finansowania projektów informatycznych przez dostawców IT, związane z upowszechnieniem się sprzedaży produktów i usług informatycznych w modelu

usługowym („cloud computing”).

W ocenie Rady Nadzorczej Zarząd właściwie identyfikuje ryzyka z działalnością Spółki i skutecznie nimi zarządza. Sprawozdania finansowe przedstawiają rzetelny i kompletny obraz sytuacji Spółki.

**Załącznik nr 3 do uchwały nr 7/5/2014
Rady Nadzorczej Comarch S.A.**

**Ocena sytuacji Grupy Comarch
z uwzględnieniem oceny systemu kontroli wewnętrznej
i systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla Grupy**

Rada Nadzorcza pozytywnie ocenia wyniki finansowe osiągnięte przez Grupę Comarch w 2013 roku, jak również jej obecną sytuację finansową. W minionym roku przychody ze sprzedaży wzrosły o 6,2% i osiągnęły wartość 939 mln zł. Grupa uzyskała bardzo dobre rezultaty finansowe na sprzedaży swoich produktów i usług, zysk operacyjny Grupy wyniósł w 2013 roku 34,4 mln zł, natomiast zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej 25,1 mln zł.

Rada Nadzorcza pozytywnie oceniła konsekwentnie realizowaną przez Grupę w 2013 roku strategię wzrostu opartą na własnych produktach i rozwoju działalności zagranicznej. W 2013 roku przychody ze sprzedaży zagranicznej wzrosły o 7,6% i były głównym motorem wzrostu Grupy Comarch. Dzięki szerokiemu portfolio nowoczesnych produktów, sprawnym wdrożeniom systemów informatycznych na całym świecie oraz wysokiej jakości usług marka Comarch jest dobrze rozpoznawana w kraju oraz na rynkach międzynarodowych. Zdaniem Rady Nadzorczej szczególnie istotny w 2013 roku był dynamiczny rozwój zagranicznych spółek zależnych Grupy Comarch, zwłaszcza tych działających na terenie Europy Zachodniej oraz Ameryki Północnej. W związku z pozyskaniem nowych kontraktów na rynku Ameryki Południowej powstała nowa spółka zależna Comarch Chile SpA w Santiago w Chile. Rada Nadzorcza pozytywnie ocenia fakt rozwijania przez Spółkę działalności w sektorze publicznym w Polsce, po kilku latach zmniejszających się obrotów w tym segmencie.

Rada Nadzorcza uważa za korzystne zabezpieczenie Grupy przed wahaniami koniunktury w poszczególnych sektorach gospodarki i rejonach świata poprzez utrzymywanie sektorowej i geograficznej dywersyfikacji przychodów. W opinii Rady Nadzorczej dla dalszego umocnienia się pozycji rynkowej Comarch jako globalnego dostawcy produktów i usług IT w obliczu szybko zachodzących zmian w modelach sprzedaży informatyki (np. dynamiczny rozwój cloud computing) niezbędna jest kontynuacja inwestycji infrastrukturalnych oraz podejmowanie intensywnych działań marketingowych. Rada Nadzorcza pozytywnie ocenia zwiększenie dywersyfikacji działalności Grupy Comarch poprzez intensywne inwestycje w obszarze nowego sektora Medycyna, który w kilkuletniej perspektywie powinien stać się jednym z filarów dalszego rozwoju Grupy Comarch.

Rada Nadzorcza zwraca uwagę na fakt, iż w celu utrzymania długoterminowej przewagi konkurencyjnej Grupa Comarch musi stale i intensywnie inwestować w kapitał ludzki, najnowsze technologie i w nowe innowacyjne produkty, jak również stale rozwijać zaplecze produkcyjne w Krakowie, w oddziałach krajowych oraz w zagranicznych centrach kompetencyjnych. W 2013 roku nakłady na prace badawcze przekroczyły 11% przychodów ze sprzedaży, Comarch przeznaczył na nie zarówno środki własne, jak i aktywnie pozyskiwał fundusze europejskie. Kluczowym elementem dla realizacji zwiększonej ilości kontraktów i dla dalszego rozwoju firmy jest pozyskiwanie wysokiej

jakości pracowników. W ciągu 2013 roku Grupa Comarch zwiększyła stan zatrudnienia o 463 pracowników, głównie inżynierów informatyki. W ocenie Rady Nadzorczej Grupa nie miała do tej pory dużych problemów z pozyskaniem odpowiedniej ilości pracowników, sytuacja na rynku pracy będzie jednak miała decydujące znaczenie dla sytuacji spółki w kolejnych okresach.

Rada Nadzorcza pozytywnie opiniuje inwestycje infrastrukturalne prowadzone w 2013 roku przez Grupę: rozpoczęcie budowy kolejnego budynku produkcyjno-biurowego (wraz z data center) na terenie krakowskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz rozpoczęcie prac projektowych związanych z nowym budynkiem biurowym w Łodzi, uzupełniającym centrum Comarch w tym mieście. Zakończenie powyższych inwestycji spowoduje poszerzenie wysokiej jakości zaplecza pozwalającego na sprawną realizację prowadzonych przez Grupę Comarch projektów informatycznych.

W 2013 roku Rada Nadzorcza dokonywała także stałej analizy obszarów ryzyka związanych z działalnością Grupy oraz analizy sposobu zarządzania tymi ryzykami przez Zarząd.

Jako najważniejsze ryzyka operacyjne w 2013 roku uznano:

- a) ryzyko związane z pracami R&D (wytwarzanie nowych własnych produktów softwarowych);
- b) ryzyka związane z niedotrzymaniem warunków umów i koniecznością płacenia kar umownych jak również ze skorzystaniem przez kontrahentów z udzielonych im gwarancji dobrego wykonania;
- c) ryzyko prawidłowego szacowania czasochłonności kontraktów długoterminowych;
- d) ryzyko zagranicznego otoczenia prawnego i politycznego związane z realizacją kontraktów eksportowych;
- e) ryzyko oceny standingu finansowego kontrahentów zagranicznych (ograniczenia w sprawdzaniu i monitorowaniu);
- f) ryzyko podatkowe związane z działalnością w Specjalnej Strefie Ekonomicznej i niestabilności otoczenia prawno-podatkowego w Polsce;
- g) ryzyko właściwego funkcjonowania kontroli wewnętrznej i procedur zarządzania w obliczu prowadzonej skali działalności;
- h) rosnąca konkurencja między firmami IT, wpływająca na zmniejszenie osiągniętych marż;
- i) silnie rosnąca presja na wzrost płac w sektorze IT oraz zwiększona konkurencja na rynku pracy;
- j) międzynarodowa sytuacja gospodarcza, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji na rynkach finansowych, mająca wpływ na wielkość popytu na produkty i usługi informatyczne;
- k) wysoki poziom wydatków inwestycyjnych związanych z rozbudową zaplecza produkcyjnego w Polsce (inwestycje rzeczowe) oraz z ekspansją na rynkach zagranicznych (inwestycje kapitałowe);
- l) ryzyko związane ze skuteczną integracją podmiotów przejętych przez Grupę Comarch w ostatnich latach

W zakresie ryzyka finansowego Rada Nadzorcza dostrzegała następujące zagrożenia:

- a) ryzyko kredytowe kontrahentów Comarch;

- b) ryzyko zmiany stóp procentowych, mających wpływ na koszty obsługi zaciągniętych kredytów bankowych;
- c) zmienność kursów walutowych, w szczególności EUR/PLN i USD/PLN, wpływającą na opłacalność sprzedaży zagranicznej;
- d) ryzyko płynności finansowej i zwiększone oczekiwania klientów w zakresie finansowania projektów informatycznych przez dostawców IT, związane z upowszechnieniem się sprzedaży produktów i usług informatycznych w modelu usługowym („cloud computing”).

W ocenie Rady Nadzorczej Zarząd właściwie identyfikuje ryzyka z działalnością Grupy i skutecznie nimi zarządza. Sprawozdania finansowe przedstawiają rzetelny i kompletny obraz sytuacji Grupy Comarch.